

Kas gi tie rekordininkai?

Jų knibžda visur aplinkui, bet kartais mes jų net nepastebime – kas gi tie Lietuvos gamtos rekordininkai? Ką sugeba ir kokiomis neįtikėtinomis savybėmis jie pasižymi?

? Koks Lietuvos gyvūnas pats greičiausias visame pasaulyje?

? Ar Lietuvoje gyvena banginiai?

? Kokio augalo lotyniškame pavadinime puikuojaši Lietuvos vardas?

? Kokių augalų uogos yra mirtinos?

? Koks Lietuvos paukštis išgąsdintas apsimeta gyvate?

Ar žinai atsakymą bent į vieną klausimą? Kartais išmanome daugiau apie pasaulio gamtą nei apie augančius ir gyvenančius čia pat, mūsų kieme. Štai paukščių Lietuvoje aptikta per 400 rūšių, o vabzdžių – net apie 18 000 rūšių! Ir visi jie išskirtiniai ir įdomūs! Ir Lietuvos gamta pilna paslapčių, o augalai ir gyvūnai turi ypatingų gebėjimų.

Kiekviename skyrelyje susipažinsime ne tik su išskirtiniais vabzdžiais, paukščiais, varliagyviais, žuvimis, žinduoliais, bet ir su augalais bei grybais. Sužinosime ne tik kas Lietuvos gamtoje didžiausi, gudriausi, gražiausiai muzikuoja, bet ir kas tingiausi, elgiasi keisčiausiai ir ko verčiau pasisaugoti. Tad leiskimės tyrinėti Lietuvos gamtos kartu!

Tikri rajūnai

Visiems gyviems organizmams reikia maisto medžiagų, be kurių ilgai neištvirtume. Bet, pasirodo, Lietuvos gamtoje netrūksta gyvių, išsiskiriančių ne tik suėdamo maisto kiekiu, bet ir gebėjimu iš viso nesimaitinti. Dauguma vabzdžių minta būdami tiek suaugę, tiek lervos pavidalo, nors daugiausia minta būtent vabzdžių lervos. Maistas toks svarbus augant dėl to, kad lerva per kelis mėnesius turi pasunkėti net 1 000 kartų! Daug žalos sodininkams padarančios lervos per parą surija 3–5 kartus daugiau maisto, nei pačios sveria! Padaugink savo svorį iš 5 ir pabandyk įsivaizduoti, kas būtų, jei tau reikėtų suvalgyti tiek maisto per parą!

Boružės lerva per parą suėda apie 100 amarų, o suaugusi boružė kiek mažiau – apie 70 amarų. Būtent todėl boružės laikomos žmonėms naudingais vabzdžiais, nes padeda kovoti su kenkėjais.

Žirgelio lerva itin plėšri – per valandą gali suryti 50 įvairių žuvų mailiaus!

Apskaičiuota, kad visi pasaulio **vorai** kartu suėda nuo 400 iki 800 milijonų tonų vabzdžių per metus, o visi žmonės kartu suvalgo 2 kartus mažiau – tik apie 400 milijonų tonų mėsos ir žuvies! Vorai yra naudingi, nes taip padeda suvaldyti kenkėjų ir ligas platinančių vabzdžių kiekį.

Žygis – vabalas, per parą suryjantis net 10 kolorado vabalų lervų.

Iš gyvūnų išsiskiria **ežys**, kuris, prieš užmigdamas žiemos miegu, ėda labai daug ir jo svoris padidėja net 2 kartus! Juk jam ilgai teks gyventi visai nesimaitinant – ežys paprastai miega nuo lapkričio iki kovo. Nepakankamai priėdęs, ežys žiemos miego gali ir nebeišgyventi.

O štai **patalinė blakė** gali net pusantrų metų gyventi be maisto. Dieną ji slapstosi, o naktį minta žmonių krauju, todėl yra parazitais.

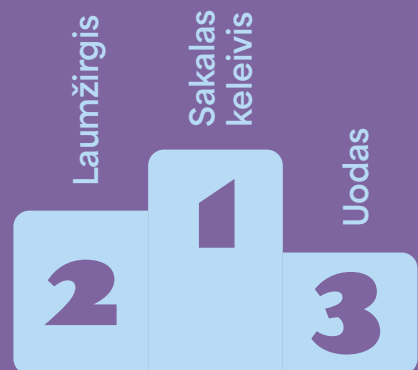

Savo mityba labai įdomūs **grybai**, jie – nei augalas, nei gyvūnas. Nors labiau primena gyvūną – maisto medžiagų jie sau nesigamina, o turi gauti iš kitur. Organines medžiagas grybai ima iš dirvos, iš yrančios medienos, o mineralines gauna iš medžių ar kitų augalų, sudarydami mikorizę. Mikorizė – abipusiškai naudingas ryšys tarp augalų šaknų ir grybų.

Puikūs skraiduoliai

Daugiau nei pusė gyvūnų gamtoje skraido. Jų įvairovė – neapsakoma: nuo drugių iki kamanių, nuo uodų iki paukščių. Vieni neįtikėtinai lėtai ar greitai moja sparnais, kiti išvysto sportinio automobilio greitį, o treči nuskrenda tūkstančius kilometrų. Daugelis jų geriau jaučiasi danguje nei ant žemės, o kai kurie beveik ir nenusileidžia.

Puikiausi skraiduoliai

Didesni **drugiai** oru sklendžia, jie sparnais sumoja vos 5–9 kartus per sekundę.

O štai **bitė** sparneliais sumoja nuo 200 iki 450 kartų per sekundę. Kiek kartų per sekundę rankomis gali suplasnoti tu?

Pūkuotoji kamanė skraido lėtai, vos 5 kilometrų per valandą greičiu. Taip mes paprastai vaikštome.

Ar kada nors bandei saulėtą dieną vytis **laumžirgį**? Turbūt sekėsi nekaip. Juk jie – vieni greičiausiai skraidančių vabzdžių ir pasiekia net 145 kilometrų per valandą greitį! Maždaug tokiu greičiu važiuoja traukiniai.

Slankos yra lėčiausias skraidantis paukštis, poravimosi metu pasiekiantis vos 8 kilometrų per valandą greitį. Tai vidutinis bėgančio žmogaus greitis.

O štai **sakalas keleivis** – ne tik Lietuvos, bet ir viso pasaulio greičiausias paukštis ir apskritai gyvūnas. Skrisdamas išvysto 180 kilometrų per valandą greitį, o nerdamas paskui grobį (dažniausiai paukštį) – net beveik 390 kilometrų per valandą greitį! Tai prilygsta sportinių lenktyninių automobilių greičiui!

Drugys sfinksas pasiekia 70 kilometrų per valandą greitį, tai gana sparčiai važiuojančio automobilio greitis.

Gandras ir **šelmeninė kregždė** kasmet migruoja iki Pietų Afrikos, taigi įveikia 10–12 tūkstančių kilometrų!

Čiurlys – paukštis, neįsivaizduojantis savo gyvenimo be skrydžio. Jis gali praleisti 10 mėnesių nenutūpdamas – ir minta, ir net miega skrisdamas! O nusileidžia jis tik lizde, jau atskridęs į Lietuvą.

Ar pagalvojai, kodėl **uodas** zyzia? Iš tiesų šis garsas yra uodo sparnų mostai. Jis sugeba jais suplasnoti net iki 1 000 kartų per sekundę! Todėl uodai tokie greiti ir vikrūs.

